

FOTO: HAARLEM-NOORD

DATUM IN PROCEDURE

DATUM AANWIJZING

ERRATA

CONCEPT

TOELICHTING (CONCEPT)
bij het besluit tot aanwijzing van het beschermd
stadsgezicht **Haarlem-Noord**
gemeente Haarlem (Noord-Holland)
ex artikel 35 Monumentenwet 1988

HAARLEM, HAARLEM-NOORD

CONCEPT

De minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap en de minister van Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer zijn bevoegd om gezamenlijk beschermde stads- en dorpsgezichten aan te wijzen. Het rechtsgevolg van de aanwijzing is dat de gemeenteraad ter bescherming van een stads- of dorpsgezicht een bestemmingsplan, als bedoeld in de Wet op de ruimtelijke ordening, vast moet stellen. In die zin kan de aanwijzing tevens een stimulans betekenen voor een te voeren ruimtelijk kwaliteitsbeleid.

In totaal zijn er in Nederland meer dan 300 beschermde stads- en dorpsgezichten met een geschiedenis die teruggaat tot vóór het jaar 1850. In het kader van het Monumenten Inventarisatie Project is ook de stedenbouw uit de periode 1850-1940 landelijk geïnventariseerd. Het besluit tot aanwijzing van Haarlem-Noord in de gemeente Haarlem als beschermd stadsgezicht vloeit voort uit deze inventarisatie.

INLEIDING

Het gebied Haarlem-Noord omvat in hoofdlijnen de noordelijke stadsuitbreidingen van Haarlem tussen de Schoterweg-Rijksstraatweg (oost), Delftlaan (west), Orionweg (noord) en Schotersingel (zuid). Het gebied Haarlem-Noord sluit in het zuiden aan op het stadsgezicht Haarlem (bestaand stadsgezicht ex artikel 35 Monumentenwet 1988).

Het in fasen tussen 1880 en 1940 tot stand gekomen gebied bevat diverse buurten in een dusdanig gegroeide samenhang dat de diverse buurten als de samenstellende delen van een stadsdeel kunnen worden beschouwd. De Patrimoniumbuurt heeft hierin als min of meer autonome tuinaanleg een excentrische positie.

Het gebied Haarlem-Noord bevat een scala aan bijzondere stedenbouwkundige vormen met een merendeels complexmatige bebouwing van aaneengesloten laagbouw, in oorsprong overwegend gebouwd voor middenstand en voor arbeiders.

Bij de woningbouw kan een onderscheid worden gemaakt tussen veelal door woningbouwverenigingen ontworpen complexen, vaak grenzend aan meerdere straten, en blokken van eengezinsrijenhuisen ontwikkeld door particuliere bouwers.

Het straatbeeld is gesloten. Dit gesloten straatbeeld wordt versterkt door poortachtige toegangen tot zijstraten en accentuering van de straathoeken.

De stedenbouw en architectuur zijn in fasen tot stand gekomen tussen 1880 en 1940, overwegend op grond van een aantal herziene uitbreidingsplannen en op grond van de Woningwet 1901. Het zwaartepunt van de ontwikkelingen ligt in de periode 1918-1940.

Het gebied Haarlem-Noord behoorde tot 1927 grotendeels bij de in dat jaar door Haarlem geannexeerde agrarische gemeente Schoten. Het gebied Haarlem-Noord is uit historisch-stedenbouwkundig oogpunt te typeren als een stedelijk woongebied met onder meer Berlagiaanse en tuinvijckachtige kenmerken.

ONTSTAAN EN ONTWIKKELING

De prestedelijke structuur is bepaald door de onderliggende strandwal, een noord-zuid lopende zandrug globaal begrensd aan de oostzijde door de lijn Schoterweg-Rijksstraatweg en aan de westzijde door de lijn Velsersstraat-Marnixstraat. Ten westen van deze lijn lag het polderland van de strandvlakte met daarin de noord-zuidstructuur van de waterloop genaamd Delft, die tegenwoordig ten westen van de Delftlaan ligt. De Delftlaan werd grotendeels na de Tweede Wereldoorlog aangelegd. De noord-zuidverbinding van de Schoterweg-Rijksstraatweg en de oost-westverbinding van de Kleverlaan zijn in oorsprong middeleeuws. Ze vormen als verkeersverbindingen nog steeds structuurbepalende lijnen.

De lijn Velsersstraat-Marnixstraat ontstond als onderdeel van de stedenbouwkundige ontwikkelingen na 1900. Prestedelijke elementen als de Algemene Begraafplaats (Schoterweg), het Huis ter Kleef (Kleverlaan), Huis te Zaanen en Huize Hoogerwoerd (lijn Ter Spijtsstraat-Hogewoerdstraat) alsmede de molen van de Schoterveenpolder zijn in het gebied bewaard gebleven. De bijzondere stedenbouwkundige vormkenmerken liggen vooral in het vanaf 1900 fasegewijs bebouwde polderland ten westen van de lijn Velsersstraat-Marnixstraat. Ten oosten van deze lijn worden deze vormkenmerken rond de Kastanjestraat aangetroffen. De stedenbouwkundige ontwikkelingen beginnen in de late 19^e eeuw in de buurt Kleverpark en gaan daar door tot 1940. De Bomenbuurt en Planetenbuurt zijn vrijwel geheel ontstaan in de periode 1920-1940. De Patrimoniumbuurt - waarin de tuinwijkgedachte het meest zuiver is uitgewerkt - kwam tot stand in de jaren 1921-1923.

Kleverpark

Het ontstaan van de buurt *Kleverpark* kent globaal drie fasen. In de late 19^e eeuw ontstond het op de vorm van de bolwerken en prestedelijke slotenverkaveling gebaseerde zuidoostelijk gedeelte, nabij de bolwerken. Uit deze periode dateren ook de Cavaleriekazerne (Ripperdakazerne) met het ruime exercitieveld aan de Schoterweg en de oorspronkelijke bebouwing (Heilig Hartkerk aan de Kleverparkweg en oude Gasthuis aan de Van Heemskerckstraat) van het Johannes de Deoterrein ten westen van de Van Heemskerckstraat. Vanaf

1900 ontstond het zuidelijk deel tussen de Verspronckweg (bepaald door de bocht in de spoorlijn Haarlem-Alkmaar) en de lijn Aelbertsbergstraat-Velsersstraat-Kleverlaan. Dit deel van het Kleverpark bevat de royale - door L.A. Springer ontworpen - symmetrische pleinvorm van de Kleverparkweg met centrale cirkel, plantsoenen en gebogen wegen (tramboogstralen) ten behoeve van de al in 1934 opgeheven trambaan Haarlem-Bloemendaal. Met uitzondering van de diagonale Frans Halsstraat volgen de overige straten de oost-weststructuur van de voormalige poldersloten. Vanaf 1920 ontstond het deel tussen de Aelbertsbergstraat en Kleverlaan, met als kern het Y-vormige stratenplan met radiaalstraten rond het Santpoorterplein. Vanaf het Santpoorterplein zijn er via de Engelszstraat zichtlijnen op het middeleeuwse Huis ter Kleef en via de Molijnstraat op het gemeentelijk sportveld. De buurt Kleverpark wordt aan de noordzijde afgesloten door de U-vormige rij middenstandswoningen aan de Van Dortstraat (circa 1930). Deze woningen vormen een begeleiding aan de zuidzijde van de groene long langs de noordzijde van de Kleverlaan. De U-vorm van de Van Dortstraat en de hiertegenover gelegen halve achthoek van de Heussensstraat (Bomenbuurt) zijn te beschouwen als Hollandse varianten op de historisch-stedenbouwkundige oplossing van de Engelse crescent.

Bomenbuurt

De eerste complexmatig opgezette onderdelen van de *Bomenbuurt* verrezen rond de Eerste Wereldoorlog op het

grondgebied van de toenmalige gemeente Schoten. Schoten wilde de Bomenbuurt in aansluiting op het Haarlemse Kleverpark als tuinstad inrichten. Als gevolg hiervan bouwden woningbouwverenigingen en de gemeente Schoten in de jaren 1920-1926 de volkswoningbouwcomplexen:

- Kastanjestraat, Beukenstraat, Eikenstraat, Esdoornstraat, Lindenstraat;
- Meidoornplein;
- Elzenplein.

Deze complexen bevatten goedkope woningen van het toentertijd door het Rijk voorgestane 'minimumtype', gebouwd rond besloten groene binnenpleinen. Naast het verschaffen van fatsoenlijke woningen hadden de bouwers een sociaal nevendoeel: de emancipatie van de werkende klasse door het maken van een besloten woonomgeving ter bevordering van de gemeenschapszin.

De overige bebouwing van de Bomenbuurt, merendeels kleinere woningen met voor- en achtertuin, opgezet door particuliere bouwers met rijkssteun, verrees in de periode tot 1940 aan een verspringend rechthoekig stratenplan met diverse kleinere pleinen. Eerder genoemd zijn de in een halve achthoek gebouwde middenstandswoningen aan de Heussensstraat (circa 1930), die de Bomenbuurt aan de zuidzijde afsluiten. De halve achthoek is uit stedenbouwkundig oogpunt bijzonder maar ook functioneel, want de naar binnen geknikte vorm garandeert de windvang voor de in het stedenbouwkundig plan geïntegreerde

wipwatermolen (prestedelijk element) van de Schoterveenpolder. De oorspronkelijke maaiveldhoogte van deze polder bleef rond de molen gehandhaafd in de vorm van een complex schoolwerktuinen (oostzijde) en een perceel oorspronkelijke weidegrond (westzijde).

Planetenbuurt

De royaal opgezette *Planetenbuurt* (1925-1940) heeft als stedenbouwkundige hoofdtragers de gebogen Orionweg en de rechte Zaanenlaan. Orionweg en Zaanenlaan zijn twee brede oost-westverbindingen die in de oostelijke punt van het driehoekige park rond het Huis te Zaanen samenkomen en dit park aan noord- en zuidzijde begrenzen. Het Junoplantsoen, een groene woonas evenwijdig aan de Zaanenlaan, werd georiënteerd op het Huis te Zaanen, een voormalige ridderhofstede die in het begin van de 18^e eeuw zijn huidige vorm kreeg. Aan de Orionweg en Zaanenlaan werden lange blokken met ruime middenstandswoningen gebouwd. Het tussenliggende gebied, waarvan de straten de loop van de hoofdtragers volgen of haaks hierop staan, kreeg eenvoudiger bebouwing. De Planetenbuurt heeft een royale en samenhangende groenstructuur, georiënteerd op het driehoekige park rond Huis te Zaanen. De particuliere voortuinen vullen deze groenstructuur aan. Het woningbouwcomplex tussen het Junoplantsoen, de Schutterstraat, Herculesstraat en Pallasstraat heeft een ruime geknikte binnentuin waarop de particuliere achtertuinen van de woningen aansluiten.

Patrimoniumbuurt

De *Patrimoniumbuurt* is een complexmatig opgezette tuinwijk naar een totaalontwerp uit 1918 van de architecten T. Kuipers en A. Ingwersen, op basis van het Algemeen Plan van Uitbreiding van de gemeente Haarlem uit 1916. De buurt ontstond in de periode 1918-1921 in opdracht van de gelijknamige gereformeerde woningbouwvereniging in het polderland tussen de strandwal van de Schoterweg en de rivier het Noorder Buiten Spaarne. De Patrimoniumbuurt is een tuinwijk met eigen voorzieningen als een kerk, een school en winkels, alle geïntegreerd in het stedenbouwkundig en architectonisch plan van de buurt. De bijzondere bebouwing bevindt zich op markante punten in de buurt waar de bebouwing omheen is gegroepeerd. Het betreft hier de school aan de Rozenhagenstraat en de in 2004 door brand verwoeste Koningkerk¹. Om de integratie van de maatschappelijke klassen in de gereformeerde samenleving te bevorderen, heeft de buurt zowel middenstands- als arbeiderswoningen. De ruimer ontworpen middenstandswoningen staan aan de rand van de wijk. De kleinere arbeiderswoningen in het centrum.

Het patroon van het verspringende stratenplan is georiënteerd op de bastionvormen van het Prinsen Bolwerk en heeft hiermee een sterke ruimtelijke relatie. Langere en kortere, rechte en gebogen straten wisselen elkaar af. De 399

---

¹ Er bestaan plannen voor de herbouw van een kerk op de plek van de voormalige Koningkerk.

woningen hebben vrijwel alle voortuinen, die door ligusterhagen van de openbare weg worden gescheiden. De lange en brede Rozenhagenstraat is de hoofdstraat van de buurt. Aan deze straat, die het Spaarne met de Kloppersingel verbindt, bevinden zich de eerder genoemde winkels en de school.

HUIDIG RUIMTELIJK KARAKTER BEELD VAN DE BEBOUWING

Het gebied Haarlem-Noord heeft een samenhangend stedenbouwkundig patroon met een noord-zuidgerichte hoofdstructuur. Deze hoofdstructuur bevat een grote variatie aan stedenbouwkundige vormen als assen, gebogen en geknikte straten, radiaalstraten, diagonalen en groene ruimten van diverse vormen en formaten, variërend van hofjesachtige pleinen tot grote plantsoenen. Met name de groene ruimten, geheel of half omsloten door complexmatige bebouwing (crescentachtig) en ten dele prestedelijk, zijn kenmerkend voor het gebied en vanuit stedenbouwkundig oogpunt van bijzondere betekenis. De prestedelijke groene ruimten zijn als groenstructuur in de oorspronkelijke uitbreidingsplannen opgenomen, wat voor die tijd bijzonder was.

Het straatbeeld is gesloten en kenmerkt zich op diverse plaatsen door verspringende rooilijnen. Het bevat voornamelijk eengezinsrijenhuizen van een en twee

bouwlagen met kap of platte daken. Daarnaast zijn er boven- en benedenwoningen in de vorm van eengezinsrijenhuizen van twee bouwlagen met kap. Ten slotte is er een aantal afzonderlijke woningbouwcomplexen, waarvan enkele twee of meer bouwlagen met plat dak hebben. De eengezinsrijenhuizen hebben over het algemeen particuliere voor- en achtertuinen. De woningbouwcomplexen zijn groter van omvang, grenzen aan meerdere straten en zijn door de eenheid in het architectonisch ontwerp als duidelijke eenheden in het gebied herkenbaar. Voorbeelden hiervan zijn de voor middenstand gebouwde complexen naar ontwerp van J.B. van Loghem en J. Roo-denburgh aan de Kleverlaan en de volkswoningbouwcomplexen met woningen van het 'minimumtype' naar ontwerp van Z. Gulden (Me Goddardplein) en de gemeente Schoten (Elzenplein). Deze twee laatstgenoemde complexen onderscheiden zich door de platte daken. Kappen werden toegepast bij de woningbouwcomplexen aan de Beukenstraat, Eikenstraat, Esdoornstraat en Lindenstraat. Met name in de bomenbuurt zijn de afgelopen decennia veel woningen, die bestaan uit twee lagen met platte kap, voorzien van een extra bouwlaag. Door de individuele aanpak van de opbouwen zonder veel aandacht voor de ensemblewaarde, die veelvuldig voorkomt bij dit type bebouwing, is bij een aantal complexen en woonstraten veel van de oorspronkelijke beeldkwaliteit verloren gegaan.

De Patrimoniumbuurt is door de stijleenheid van de talloze eengezinsrijenhuizen met in totaal 399 woningen als een groot woningbouwcomplex te beschouwen. Het gebied Haarlem-Noord heeft een relatief hoge dichtheid van bebouwing (33 woningen per hectare). De oudste stedelijke bebouwing staat in het zuidelijk deel van het Kleverpark (kort na 1900). Aan de hoofdas, gevormd door de Kleverparkweg, staan aaneengebouwde herenhuizen van twee en drie bouwlagen met kap. De kappen hebben merendeels een doorlopende noklijn evenwijdig aan de straat met dwarskappen bij de hoeken, in assen en aan pleinen. Eenvoudige woningbouw staat aan de straten aan weerszijde van deze as. Grenzend aan het Kleverpark liggen ook de waardevolle complexen van de Algemene Begraafplaats en van de voormalige Ripperdakazerne. Deze complexen hebben naast hun monumentale betekenis een ruimtelijke waarde in het gebied als onderdelen van de groene long langs Kleverlaan en Schoterweg. De bijzondere gebouwen, zowel uit de periode 1880-1940 als daarvoor (prestedelijk), staan over het algemeen op markante punten in het gebied. Ze fungeren daarmee als accenten in de stedenbouwkundige aanleg.

De oorspronkelijke inrichting van de openbare ruimte is over het algemeen niet sterk gewijzigd. De trottoirs zijn steeds betegeld en hebben veelal nog de oorspronkelijke breedte. De trottoirranden zijn soms nog in hardsteen. Afgezien van de beklinkerde Velsersstraat komt klinkerbestrating alleen nog voor in straten zonder hoofdverkeersfunctie.

De terreinen van de v.m. Ripperdakazerne en het Johannes De Deo ziekenhuis worden momenteel herontwikkeld tot woongebieden met behoud van een aantal beeldbepalende historische gebouwen.

Groene long langs de Kleverlaan

De groene oost-westlong langs de Kleverlaan is een belangrijk structurerend element tussen de Schoterweg en Delftlaan, die in het uitbreidingsplan van de gemeente Haarlem in 1928 door ontwerper L.C. Dumont, directeur openbare werken, bewust van stedelijke bebouwing werd vrijgehouden. De groene long geleed het langgerekte woongebied van Haarlem-Noord en vormt via de open ruimte langs de Kleverlaan in Bloemendaal een verbinding met de binnenduinrand. In de groene long zijn opgenomen de Algemene Begraafplaats, het Huis ter Kleef met de stadskwakerij, een deel van het westen hiervan gelegen open polderland, waarin de molen van de Schoterveenpolder een karakteristiek element vormt, alsmede het gemeentelijk sportterrein grenzend aan de Delft en van essentieel belang voor het zicht op de molen. Oorspronkelijk behoorde het terrein van de kunstijsbaan

(vroeger IJclubterrein) tussen Delft en spoorlijn ook tot deze groene long.

BEGRENZING

Het gebied Haarlem-Noord sluit in het zuiden aan op het bestaande stadsgezicht Haarlem.

De zuidelijke grens van het gebied is de noordelijke grens van dit stadsgezicht Haarlem (Kloppersingel, achter de bebouwing Frans Halsplein, achter de bebouwing Schotersingel).

De zuidelijke grens gaat verder achter de zuidelijke bebouwing van de Verspronckweg. De westelijke grens ligt achter de westelijke bebouwing van de Verspronckweg en voor de oostelijke bebouwing van de Delftlaan. De noordelijke grens ligt tot aan het Planetenplein in de as van de Orionweg, vervolgens achter de bebouwing van het Planetenplein en vanaf het Planetenplein achter de noordelijke bebouwing van de Orionweg en het daarop aansluitende gedeelte van de Zaanenlaan. De oostelijke grens ligt in de as van de Rijksstraatweg en Schoterweg, achter de noordelijke bebouwing van de Johan de Breukstraat, Zocherstraat en Vrouwenhekstraat en gaat verder voor de bebouwing van de Spaarndamseweg tot aan de Vrouwenhekbrug.

De exacte begrenzing is aangegeven op de bijgevoegde begrenzingskaart, MSP/31/01.

NADERE TYPERING VAN TE BESCHERMEN WAARDEN

- De hoofdstructuur die een grote variatie bevat aan stedenbouwkundige vormen als assen, diagonalen, korte en lange straten, gebogen en geknikte straten, radiaalstraten en merendeels groene al dan niet besloten pleinen.
- De verspringende rooilijnen.
- De samenhang tussen de complexmatige bebouwing in U-vorm, of in de vorm van een halve veelhoek en de groene openbare ruimte, die half door deze bebouwing wordt omsloten.
- De onderlinge samenhang, maar ook het onderscheid tussen architectuureenheden op het gebied van hoofdvorm, stijl en kapvorm (of plat dak).
- De ensemblewaarde van de complexen alsmede - niet nader op de waarderingskaart aangeduide - kleinere bebouwingsensembles.
- De samenhang tussen de complexmatige bebouwing en de groene binnenpleinen, die geheel door deze bebouwing worden omsloten.
- De bijzondere bebouwing, die naast een cultuurhistorische waarde, veelal een stedenbouwkundig markant element vormt binnen de hoofdstructuur.
- De in het stedenbouwkundig plan opgenomen groenstructuur, met name de groene long langs de Kleverlaan tussen Schoterweg en Delftlaan, alsmede de

driehoekige parkaanleg met bijbehorende groenstructuur rond Huis te Zaanen.

- De variatie aan eengezinsrijenhuizen en woningbouwcomplexen, in oorsprong zowel voor middenstand als voor arbeiders, verweven in de totale stedenbouwkundige aanleg, maar door de architectonische samenhang als duidelijke eenheid herkenbaar.
- De ruimtelijke relatie van de in stedenbouwkundig en historisch functioneel opzicht min of meer autonome tuinwijk Patrimoniumbuurt met de Bolwerken.
- De sociaal-historische waarde van de Patrimoniumbuurt als herkenbaar voorbeeld van een tuinwijk voor gereformeerden en daarmee representatief als onderdeel van de verzuilde samenleving uit het interbellum in Nederland.
- De herkenbaar gebleven prestedelijke lijnen en elementen.

WAARDERING

- Het gebied Haarlem-Noord is van algemeen belang vanwege de cultuurhistorische betekenis van dit overwegend tussen 1880 en 1940 tot stand gekomen woongebied voor middenstand en arbeiders.
- Het gebied Haarlem-Noord heeft een hoogwaardige en overwegend gaaf bewaard gebleven stedenbouwkundige en architectonische samenhang met overwegend tuinwijkachtige kenmerken.

Het gebied Haarlem-Noord is representatief voor de ontwikkeling binnen de Nederlandse stedenbouw en architectuur uit de periode 1880-1940, met name op het gebied van complexmatige woningbouw voor de middenstand en arbeiders als gevolg van de Woningwet 1901.

CONCEPT

RECHTSGEVOLG VAN DE AANWIJZING

Ter effectuering van de aanwijzing van een beschermd stads- of dorpsgezicht moet ingevolge artikel 36 van de Monumentenwet 1988 een bestemmingsplan worden opgesteld. De toelichting op de aanwijzing kan daarbij voor wat het beschermingsbelang betreft als uitgangspunt dienen. Doel van de aanwijzing is de karakteristieke, met de historische ontwikkeling samenhangende structuur en ruimtelijke kwaliteit van het gebied te onderkennen als

zwaarwegend belang bij de toekomstige ontwikkelingen binnen het gebied. De aanwijzing beoogt op die wijze een basis te bieden voor een ruimtelijke ontwikkeling die inspeelt op de aanwezige kwaliteiten, daarvan gebruikmaakt en daarop voortbouwt.

In het aanwijzingsbesluit is bepaald in welke mate de vigerende bestemmingsplannen aan het beschermingsver-eiste voldoen.

BRONNEN

Literatuur

- 'Haarlem 1850-1940'. In: *Monumenten* (tijdschrift van de Stichting Monumenten), themanummer over jongere architectuur en stedenbouw in Haarlem, jaargang 13, nr. 1 januari 1992.
- Monumenten Inventarisatie Project Noord-Holland, gemeentebeschrijving Haarlem, Haarlem, september 1992.
- *Voorbeeldwijken uit het Interbellum (1918-1940)*. Den Haag: het Benoordenhout; Haarlem Kleverpark en Bomenbuurt, ministerie van Volkshuisvesting, Ruimtelijke ordening en Milieubeheer, maart 1995.

Kaarten

1. Oriëntatiekaart, RDMZ 2006.
2. Ontwikkelingskaart, RDMZ 2006.
3. Waarderingskaart, RDMZ 2006.

4. Plan tot exploitatie van terreinen in het Kleverpark, ontwerp van L.A. Springer, 1899. Bron: Streekarchief voor Kennemerland.
5. Situatie Haarlem-Noord in 1903 (bovenste deel) en in 1924 (onderste deel). Bron: bonnekaart RDMZ.
6. Fragment noordelijk deel Uitbreidingsplan gemeente Haarlem, 1906. Bron: Streekarchief voor Kennemerland.
7. Plan van de wijk 'Rozenhagen' door Kuipers en Ingewersen, 1918. Bron: R. Blijstra, *Haarlem heel oud, heel nieuw*, Uitgave Haarlems Dagblad, Grafische bedrijven Damiate NV, Haarlem 1971.
8. Schetsplan voor het Meidoornplein, 1922. Bron: R. Blijstra, *Haarlem heel oud, heel nieuw*, Uitgave Haarlems Dagblad, Grafische bedrijven Damiate NV, Haarlem 1971.

COLOFON

Uitgave: Rijksdienst voor Archeologie, Cultuurlandschap en Monumenten, Zeist 2008

Onderzoek en tekst: Provincie Noord-Holland, E. van der Kleij

Begrenzingskaart en thematische kaarten:
RACM, drs. B.A.R.T. Broex

Foto omslag: RACM, drs. L.G.M. van Roij

Redactie: RACM, drs. L.G.M. van Roij

CONCEPT**PRODUCTIE**

RACM/Drukkerij Kerckebosch bv, Zeist

BIJLAGEN

1. Oriëntatiekaart.
2. Ontwikkelingskaart.
3. Waarderingskaart.
4. Plan tot exploitatie van terreinen in het Kleverpark, ontwerp van L.A. Springer, 1899. Bron: Streekarchief voor Kennemerland.
5. Situatie Haarlem-Noord in 1903 (bovenste deel) en in 1924 (onderste deel).
6. Fragment noordelijk deel Uitbreidingsplan gemeente Haarlem, 1906.
7. Plan van de wijk 'Rozenhagen' door Kuipers en Ingewersen, 1918.
8. Schetsplan voor het Meidoornplein, 1922.

CONCEPT

Oriëntatiekaart Haarlem-Noord

Legenda

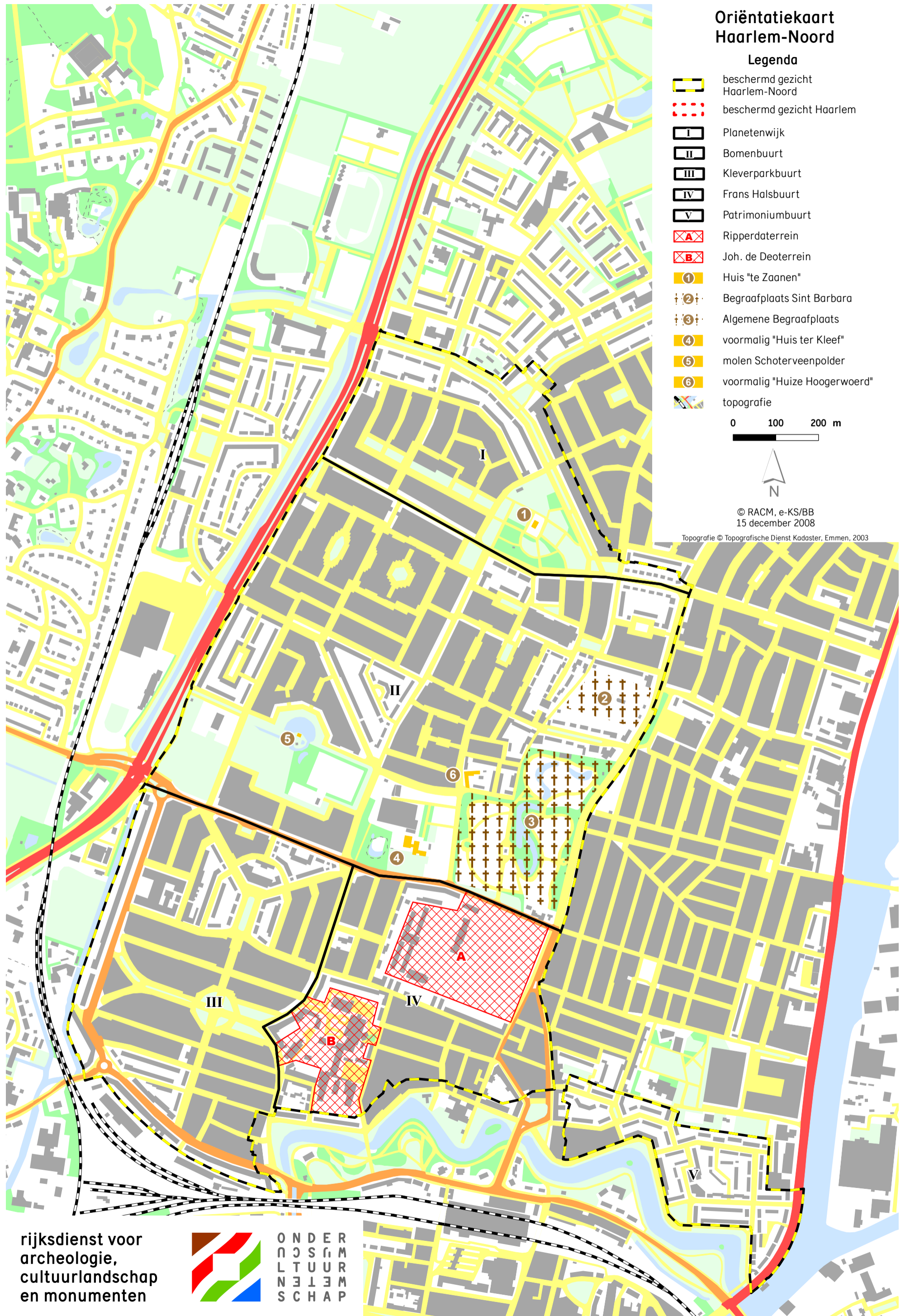
- beschermd gezicht Haarlem-Noord
- beschermd gezicht Haarlem
- Planetenwijk
- Bomenbuurt
- Kleverparkbuurt
- Frans Halsbuurt
- Patrimoniumbuurt
- Ripperdatterrein
- Joh. de Deoterrein
- Huis "te Zaanen"
- Begraafplaats Sint Barbara
- Algemene Begraafplaats
- voormalig "Huis ter Kleef"
- molen Schoterveenpolder
- voormalig "Huize Hoogerwoerd"
- topografie

0 100 200 m

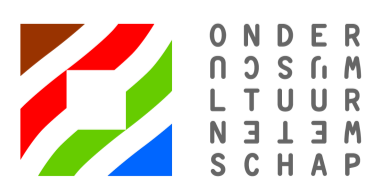

© RACM, e-KS/BB
15 december 2008

Topografie © Topografische Dienst Kadaster, Emmen, 2003

rijksdienst voor
archeologie,
cultuurlandschap
en monumenten

ONDER
NCELM
LTUUR
NESC
HAP

Ontwikkelingskaart Haarlem-Noord

Legenda

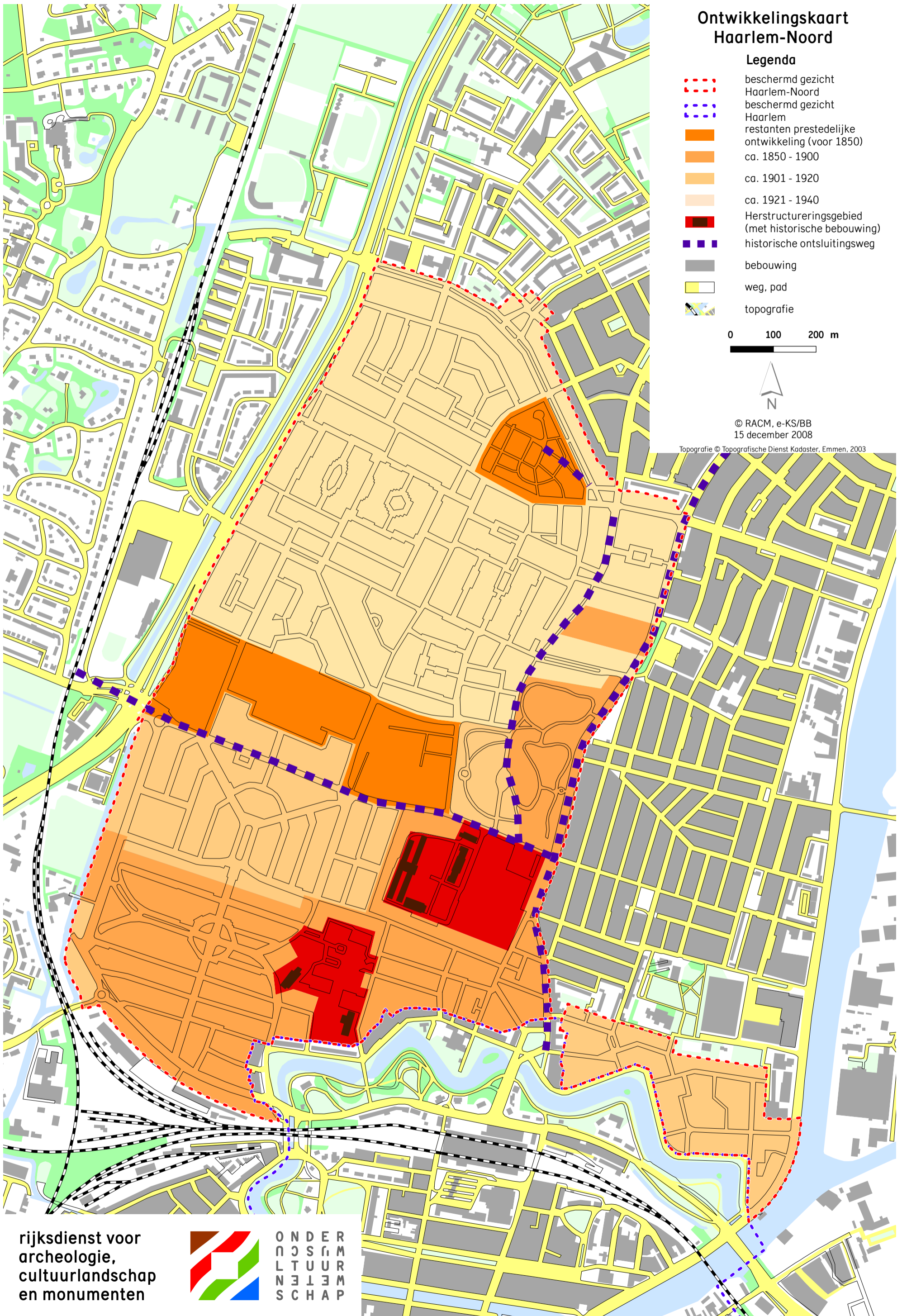
- beschermd gezicht Haarlem-Noord
- beschermd gezicht Haarlem
- restanten prestedelijke ontwikkeling (voor 1850)
- ca. 1850 - 1900
- ca. 1901 - 1920
- ca. 1921 - 1940
- Herstructureringsgebied (met historische bebouwing)
- historische ontsluitingsweg
- bebouwing
- weg, pad
- topografie

0 100 200 m

© RACM, e-KS/BB
15 december 2008

Topografie © Topografische Dienst Kadaster, Emmen, 2003

rijksdienst voor
archeologie,
cultuurlandschap
en monumenten

ONDER
ONTSluiting
NIEUW
SCHAP

Waarderingskaart Haarlem-Noord

0 100 200 m

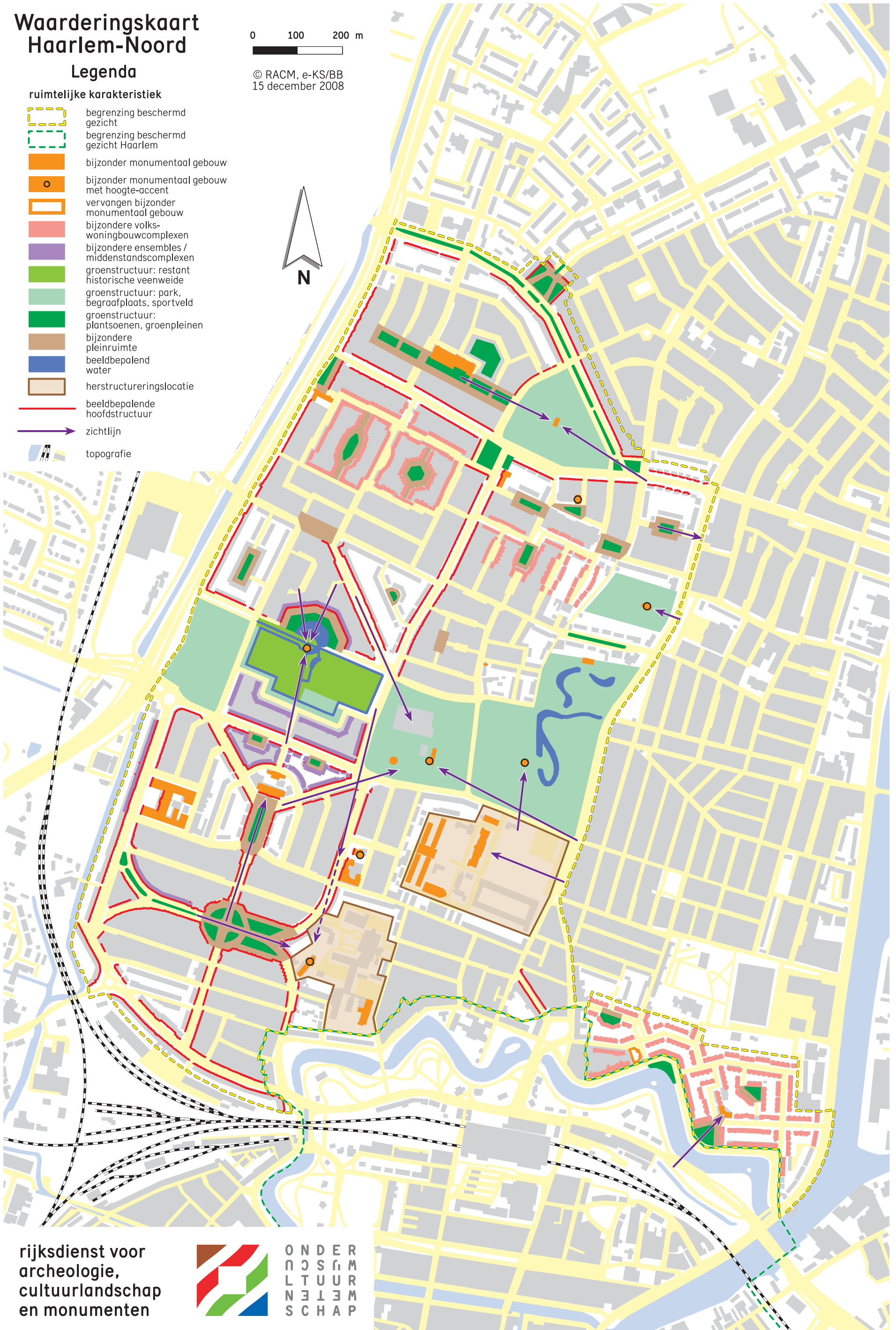
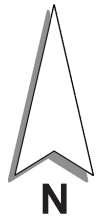

© RACM, e-KS/BB
15 december 2008

Legenda

ruimtelijke karakteristiek

- begrenzing beschermd gezicht
- begrenzing beschermd gezicht Haarlem
- bijzonder monumentaal gebouw
- bijzonder monumentaal gebouw met hoogte-accents
- vervangen bijzonder monumentaal gebouw
- bijzondere volkswoningbouwcomplexen
- bijzondere ensembles / middenstandcomplexen
- groenstructuur: restant historische veenweide
- groenstructuur: park, begraafplaats, sportveld
- groenstructuur: plantsoenen, groenpleinen
- bijzondere pleinruimte
- beeldbepalend water
- herstructureringslocatie
- beeldbepalende hoofdstructuur
- zichtlijn
- topografie

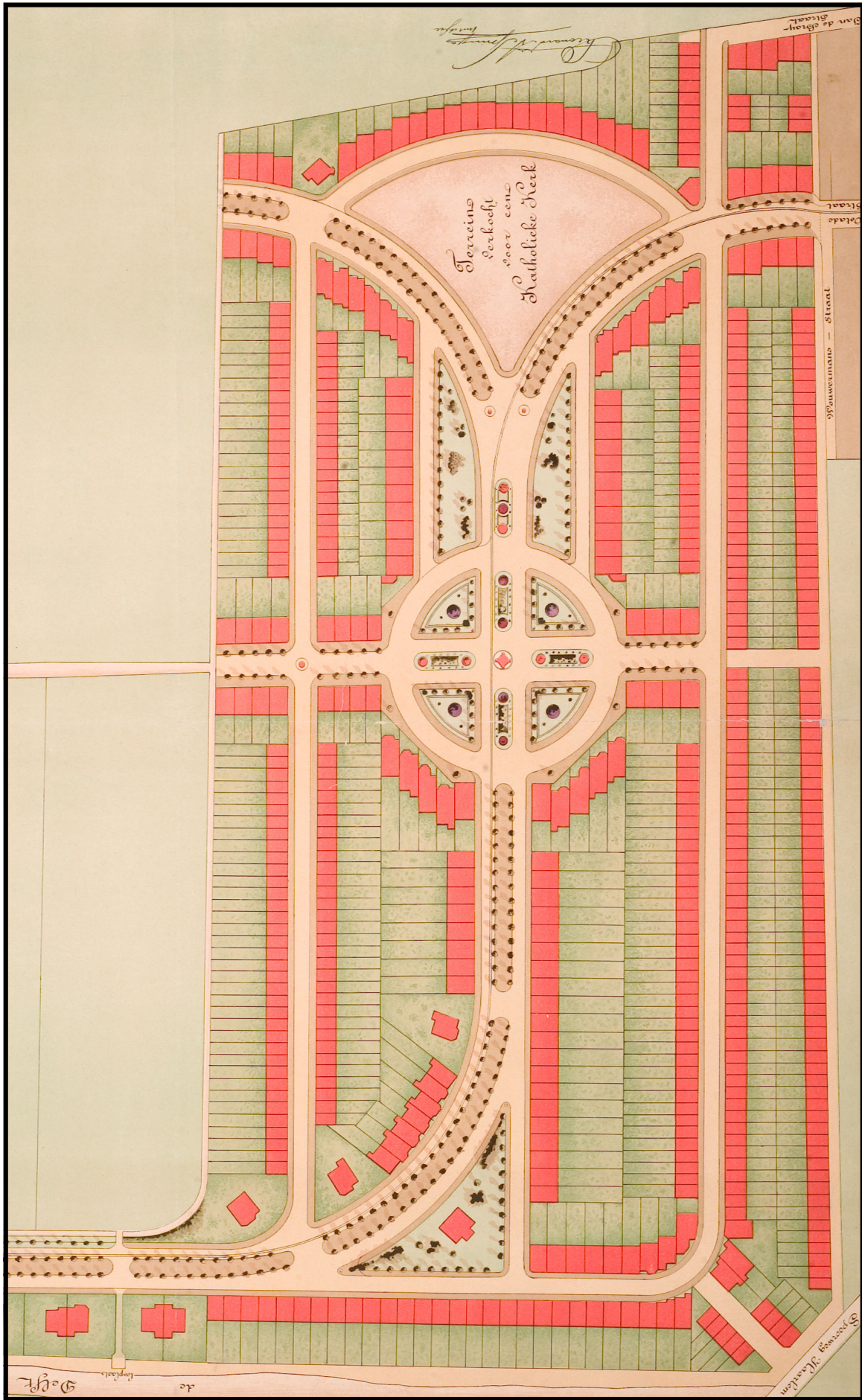

rijksdienst voor
archeologie,
cultuurlandschap
en monumenten

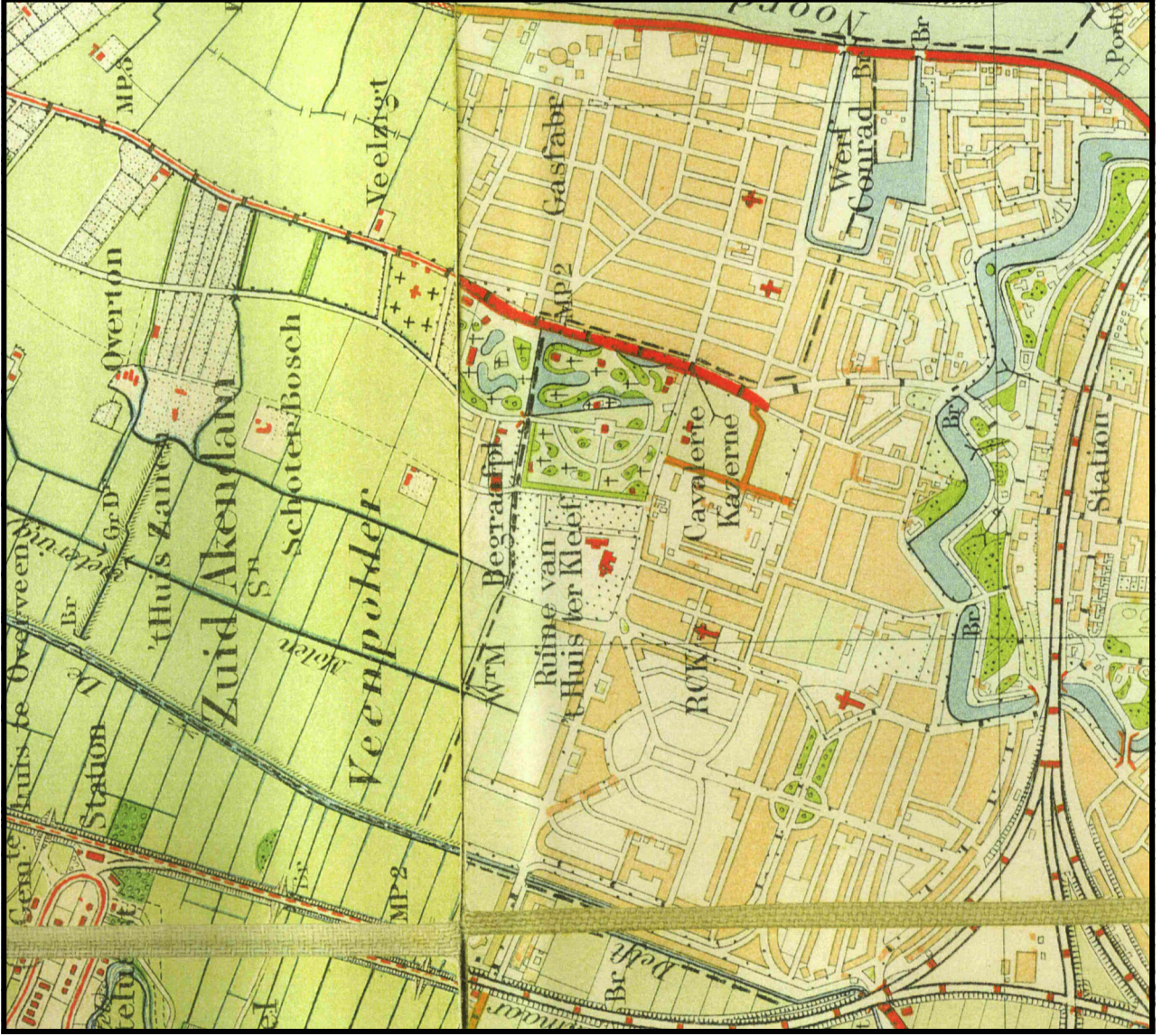
ONDER
NOSSEM
LTUUR
NEN
SCHA
P

Kaart 4 Plan tot exploitatie van terreinen in het Kleverpark, ontwerp van L.A. Springer, 1899

Kaart 5 Situatie Haarlem-Noord in 1903 (bovenste deel) en in 1924 (onderste deel)

Zaatsgestate uitbreidingsplan

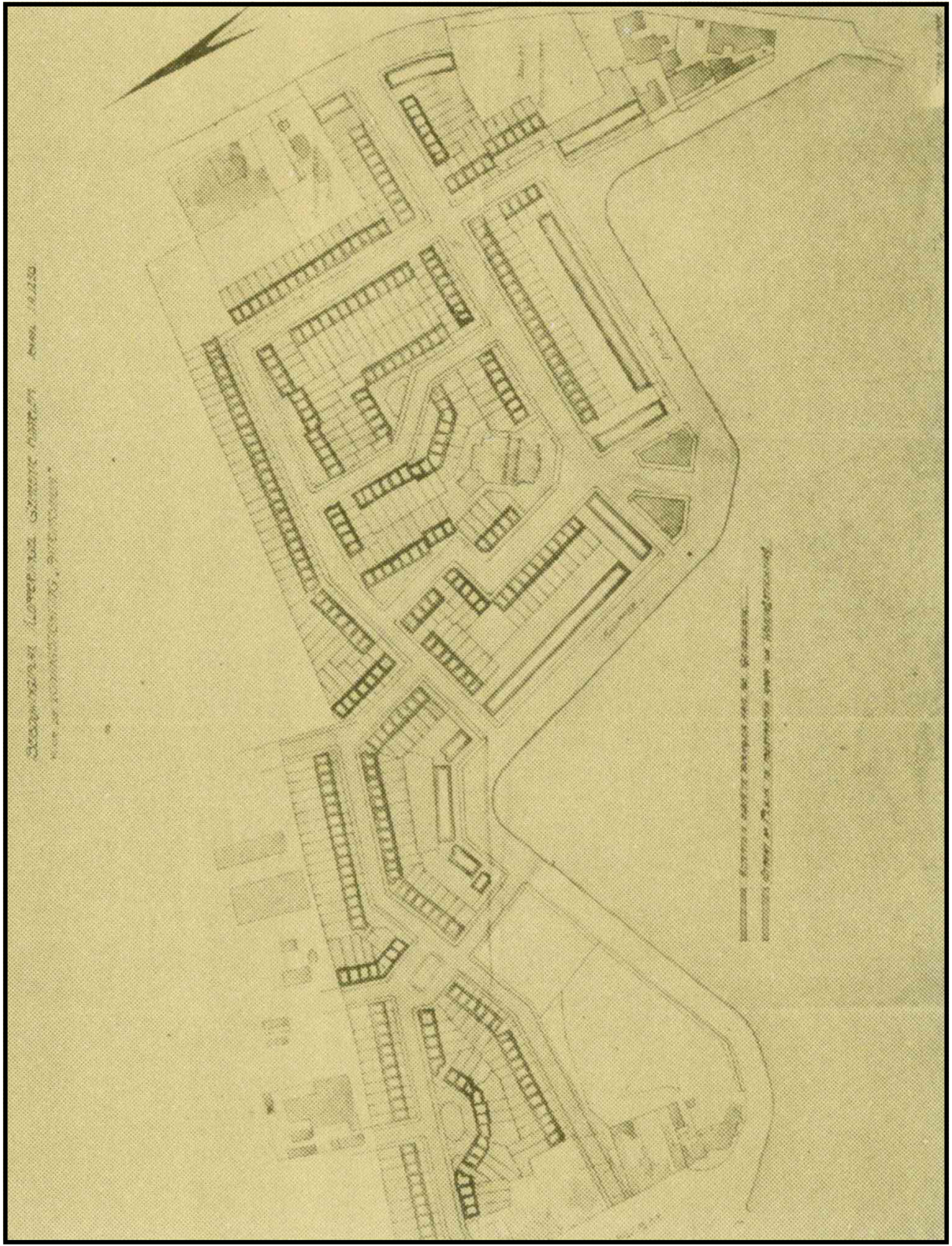

EM

BAKE W. REEVEN.

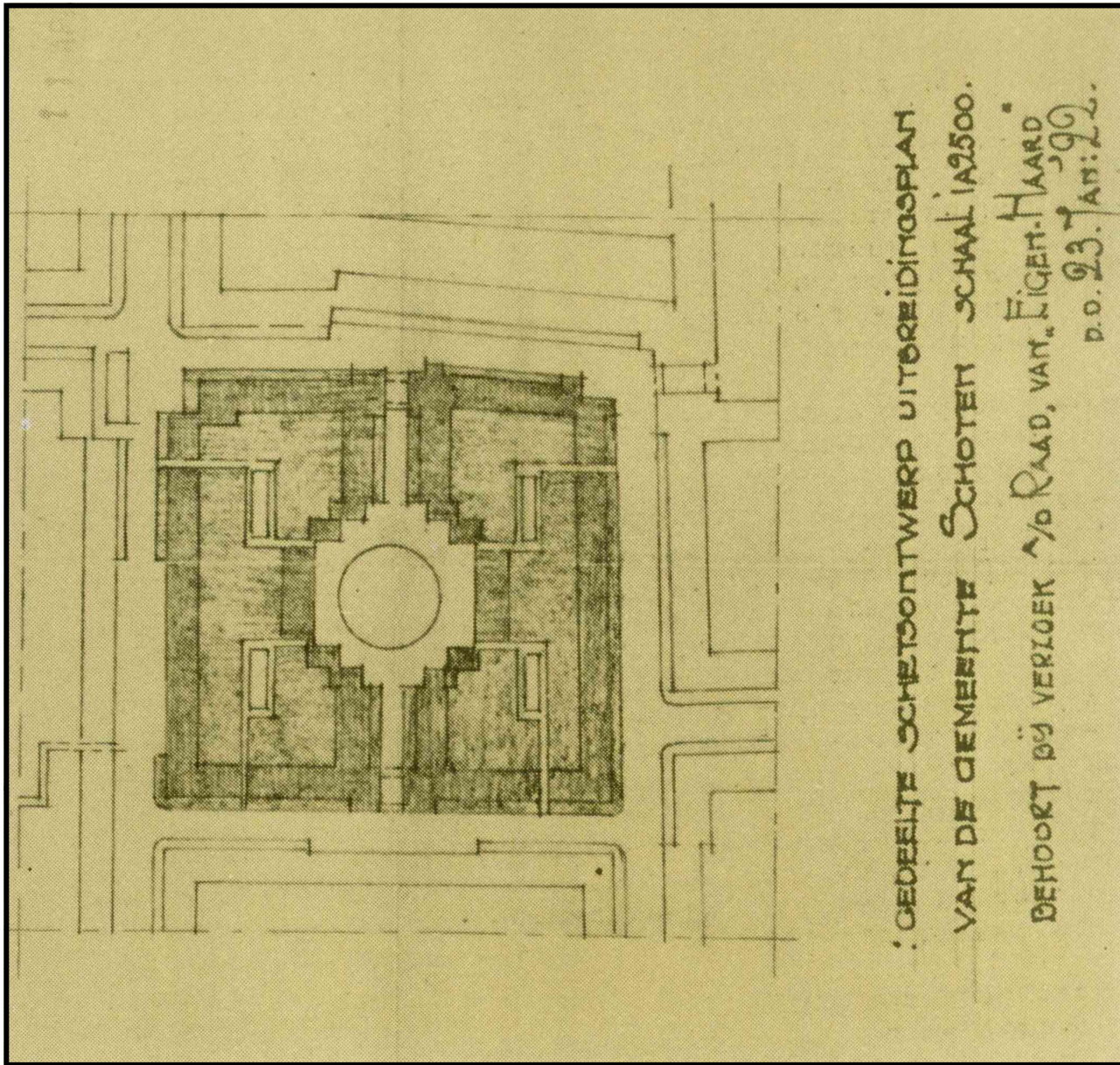
Kaart 6 Fragment noordelijk deel Uitbreidingsplan gemeente Haarlem, 1906

Kaart 7 Plan van de wijk 'Rozenbagen' door Kuipers en Ingversen, 1918

: GEDeelte schetsontwerp uitbreidingsplan
van de Gemeente Schoten schaal 1:2500.
behoort bij verzoek v/b Raad, van Eigen-Haard
d.o. 23. Jan. 22.

Kaart 8 Schetsplan voor het Meidoornplein, 1922